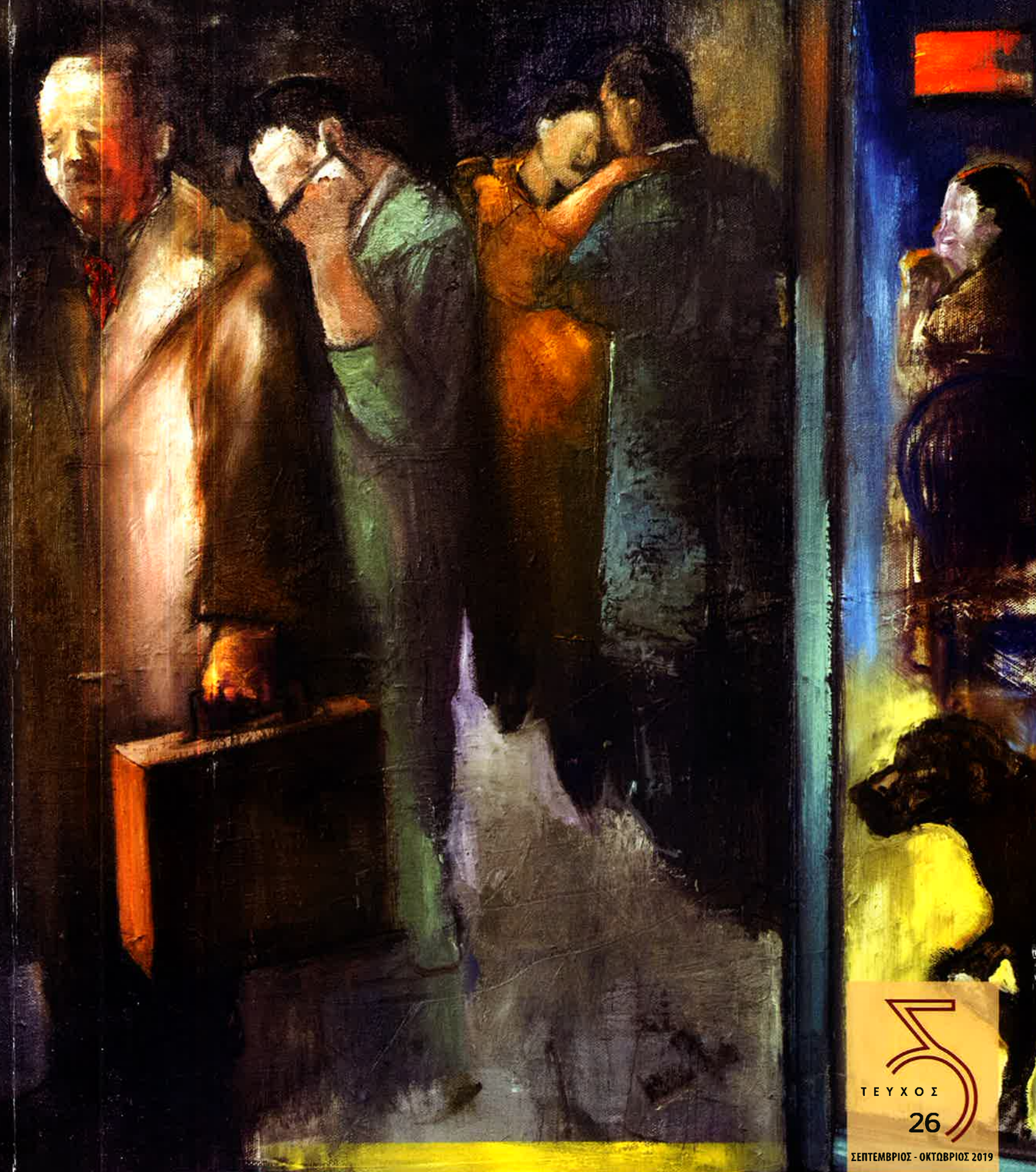

ζιόραμα

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Σ
ΤΕΥΧΟΣ
26

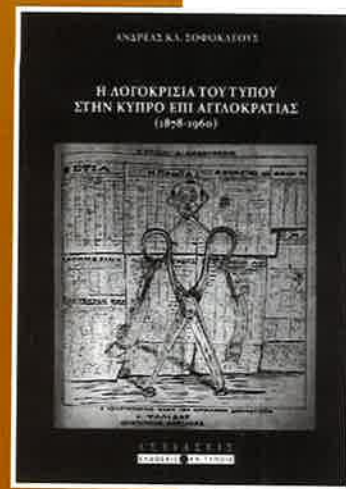
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2019

περιεχόμενα

Θέσεις-Απόψεις-Σχόλια 4

- Ετέανδρος
 - Επιβάλλεται να μετατρέψουμε την άρνηση σε προοπτική
 - Χάρολντ Μπλουμ: Έφυγε ένας μεγάλος συγγραφέας και κριτικός της παγκόσμιας λογοτεχνίας
 - Η ανάγκη ορίζει τα όρια
- Νίκος Παναγιώτου
 - Ατυχής Ταύτιση λόγω συνωνυμίας

θέατρο 8

- Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή
 - Το Μικρό Θέατρο της Λίνας Ζένιου Παπά
 - Συμβολή στη θεατρική παιδαγωγία

εικαστικά 10

- Ανδρέας Χατζηθωμάς
 - Ανδρέας Παρασκευάς: «Οικείον κτήνος»
 - Σύζευξη δυναμικής καλλιτεχνικής δημιουργίας και τρυφερής ευαισθησίας
- Χαράλαμπος Μπακιρτζής
 - Εγκαίνια στην Γκαλερί MARGINALIA

μουσική 18

- Χριστάκης Πουμπουρής
 - 40 χρόνια χωρίς τον Σόλωνα Μιχαηλίδη 1905-1979
 - Σκέψεις μέσα από τα έργα του Φωνητικής Μουσικής

αρχιτεκτονική 20

- Σόλων Ξενόπουλος
 - Τσιμεντόλιθοι, πλέγματα και κιμωλία
- Ελένη Χατζηνικολάου
 - Πικάσσο/Έργα σε πηλό, Πικάσσο και Αρχαιότητα/Γραμμή και πηλός
 - Παράλληλες εκθέσεις

πίστη και ομορφιά ανάμεσα σε νότες 25

- Χριστάκης Πουμπουρής
 - Δυο βενετσιάνικα τραγούδια του Thomas Moore από τις Μυρτιές του Σούμαν

Εἶδος θεάματος,
καθ' ὃ δι' ἐπιτηδείου φωτισμοῦ
τά ἐπὶ πίνακός τινος παριστώμενα
φαίνονται ὡς πραγματικά
καὶ ἐν χώρῳ ὑπάρχοντα.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ «ΠΡΩΪΑΣ»

ΔΙΟΡΑΜΑ

ΔΙΗΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Τεύχος 26

Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2019

Εκδότης

Ανδρέας Χατζηθωμάς

Συνεργάτες

Θεοδόσης Πυλαρινός

Κωνσταντίνος Γιαγκουλλής

Νίκος Παναγιώτου

Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Χριστάκης Πουμπουρής

Σόλων Ξενόπουλος

Ελένη Χατζηνικολάου

Κώστας Λυμπουρής

Κυριάκος Ιωάννου

Αδαμαντία Τριάρχη - Μακρυγιάννη

Χαράλαμπος Μπακιρτζής

Παναγιώτης Στέλικος

Γιώτα Ιωαννίδου

Κώστας Μαννούρης

Επιμέλεια Ύλης & Επιμέλεια Έκδοσης

Ανδρέας Χατζηθωμάς

Διόρθωση κειμένων

Ανδρέας Οικονομίδης

Σχεδιασμός, Σελιδοποίηση & Εκτύπωση

Τυπογραφείο Theopress Ltd

Τηλ.: +357 22730404

Σχεδιασμός Λογοτύπου

Έλενα Γεωργιάδου

Κάθε ενυπόγραφο κείμενο εκφράζει
την προσωπική άποψη του συγγραφέα του

Κεντρική Διάθεση

Διόραμα

Ανδρέας Χατζηθωμάς

Αρμενίας 16,

2003 Λευκωσία, Κύπρος

Τηλ.: + 357 99 653588

Email: eteandros@hotmail.com

Συνδρομές

Ετήσια Συνδρομή Κύπρου: €30

Ετήσια Συνδρομή Εξωτερικού: €50

Τιμή τεύχους: €5

Το παρόν τεύχος έχει επιχορηγηθεί από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Η επιχορήγηση δε σημαίνει την αποδοχή του περιεχομένου ή των απόψεων που εκφράζονται από τη Συντακτική Επιτροπή από πλευράς του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

ISSN 2421-7964

φωτογραφία 26

- Παναγιώτης Στέλικος
Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου του Ρηγάτη

λογοτεχνία 28

- Κωνσταντίνος Γιαγκουλλής: Για την Κυπριακή Διάλεκτο επί Λ. Μαχαιρά (1360-1450)
- Δημήτρης Δασκαλόπουλος: Ελένη Αντωνιάδου, *Κείμενα για τον Τίτο Πατρίκιο*
- Νίκος Παναγιώτου: Δείγματα λογοκρισίας από τους Άγγλους στο περιοδικό «Κυπριακά Γράμματα»
- Κώστας Λυμπουρής: Ανδρέας Μαλόρης, *κβαντομηχανική*. Από την ποιητική του συγγραφέα στην Ποίηση του Δημιουργού.
- Αδαμαντία Τριάρχη Μακρυγιάννη: Σημείωμα για την έκδοση «Σάββας Παύλου "Η Επιθεώρηση Τέχνης και η Κύπρος"». Μια αποτύπωση καταστροφής στην Κύπρο και την Ελλάδα»
- Κυριάκος Ιωάννου: Οι έμμετροι βηματισμοί ως στοιχείο λογοτεχνικής μετουσίωσης της θυσίας ενός ήρωα. Γ. Πετούσης, *Σπύρος Πετούσης: η θυσία ενός ήρωα*. Η περίοδος 1965-74, Λεμεσός - Κύπρος 2019
- Ανδρέας Χατζηθωμάς: Ο Wittgenstein και το Tractatus
- Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας για εκδόσεις του έτους 2018
- Νάντια Στυλιανού: Παρουσίαση βιβλίου «Βοτσαλωτή» του Κώστα Λυμπουρή

εν όψει 48

NiMAC
nicosia municipal
arts centre
associated with the
pierides foundation

- Εικοσι-πέντε Χρόνια NiMAC

50 απάνθισμα με άρωμα ... κυπριακό

- Θεοδόσης Πυλαρινός
Μια ανέκδοτη επιστολή του Αρχιεπισκόπου Κύριλλου Γ'

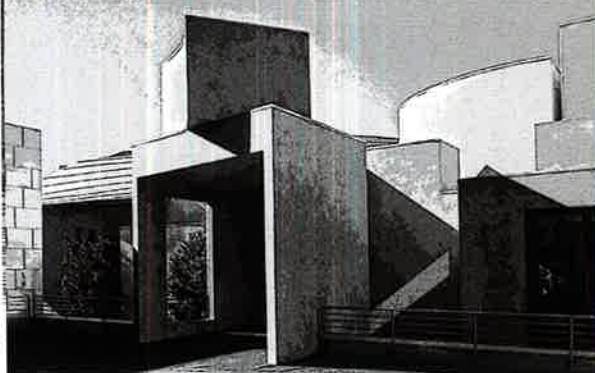
ενθύμιον 52

- Ανδρέας Χατζηθωμάς
«Κυπριακός Λόγος»

Εξώφυλλο:

Ανδρέας Παρασκευά, «Οικείον Κτήνος»

αρχιτεκτονική

Σόλων ενόπουλος

Αρχιτέκτονας, Ομότιμος Καθηγητής ΕΜΠ
Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτονικής και
Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Νεάπολης, Πάφος

ΤΣΙΜΕΝΤΟΛΙΘΟΙ, ΠΛΕΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΙΜΩΛΙΑ

Ανάμεσα στο τέλος του '60 και τις αρχές του '70 εμφανίστηκε στην Ιταλία ένα από τα πλέον συμπαγή κινήματα της Τέχνης του εικοστού αιώνα, η ARTE POVERA ή η ΦΤΩΧΗ ΤΕΧΝΗ. Εννοείται ότι καλλιτέχνες, όπως ο Γιάννης Κουνέλης (1936-2017), συνέχισαν να παράγουν έργο μέχρι πρόσφατα, ενώ η καλλιτεχνική παρακαταθήκη του κινήματος εξακολουθεί να επηρεάζει μέχρι σήμερα.

Το διακριτικό χαρακτηριστικό από το οποίο πήρε την ονομασία του ήταν η χρήση ως πρώτης ύλης σε αυτούσια μορφή των λεγόμενων «φτωχών υλικών» για την κατασκευή των έργων, όπως ανεπεξέργαστα ή σκουριασμένα μέταλλα, χώμα, πέτρες, κάρβουνο, σκοινιά, τσουβάλια από λινάτσες, βαμβάκι, φλόγα, ρούχα ή ακόμα και ζωντανά είδη όπως άλογα, περιστέρια και παπαγάλοι, αλλά και σφακτάρια. Ακόμα και ανθρώπινα τα σώματα.

Η θεωρία πίσω από όλα αυτά έλεγε ότι σε τέτοια υλικά, λόγω της στοιχειώδους, και μη εξευγενισμένης υπόστασής τους, ενυπάρχουν πρωτογενείς αισθητικές αξίες οι οποίες αποκαλύπτονται μέσω των συνδυασμών τους και ότι ταυτόχρονα εμπεριέχονται κοινωνικές αξίες. Οι τελευταίες συνδέονται άμεσα με τις κοινωνικές συνθήκες της ωμής πραγματικότητας, η οποία κάποια χρόνια νωρίτερα έδωσε στην Ιταλία τα αριστουργήματα του νέο-ρεαλισμού στον

κινηματογράφο και βρήκε την αποκάλυψή της στο «Φτωχό Θέατρο» του J.Grotowsky (1933-1999).

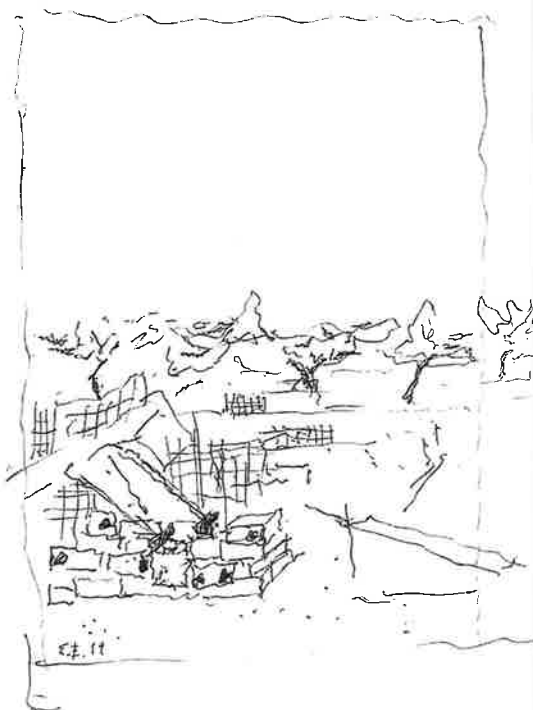
Με τους ευρηματικούς συνδυασμούς των αδρών υλικών, η κοινωνική σκληρότητα εύρισκε την υλική της πραγμάτωση. Η δε ενδογενής αισθητική αξία των υλικών εξωτερικεύεται με την απόσπασή τους από την υποτιθέμενη φυσική τους κατάσταση, την πλήρη αναίρεση της χρηστικότητας και της λειτουργικότητάς τους, την τοποθέτησή και έκθεσή τους με απρόσμενους τρόπους σε εντελώς διαφορετικούς χώρους, όπως είναι μια αίθουσα τέχνης ή οποιοσδήποτε χώρος άλλος από την αρχική τους κατάσταση.

Σε πλήρη αντίθεση σε οτιδήποτε συμβατικά παραπέμπει ο όρος «ΦΤΩΧΗ», τα έργα του κινήματος υπήρξαν εξαιρετικά πλούσια σε σχέση με το βάθος της σκέψης και του φυσικού κόπου που ενσωματώθηκαν σε αυτά, αλλά κυρίως όσον αφορά το ίδιο το αισθητικό αποτέλεσμα και τα αισθητικά χαρακτηριστικά τους. Τα τελευταία μάλιστα αποτέλεσαν τη βάση για μια καινούργια αντίληψη για την Τέχνη, η οποία συνδέεται οργανικά με τη σωματική δράση ως συνθετικό εργαλείο.

Καίρια όμως παρακαταθήκη του κινήματος είναι η εξοικείωση του κοινού και η καλλιέργεια της αισθητικής αγωγής του, έτσι που οι σύγχρονες κοινωνίες να μπορούν να αναγνωρίζουν τις αξίες αυ-

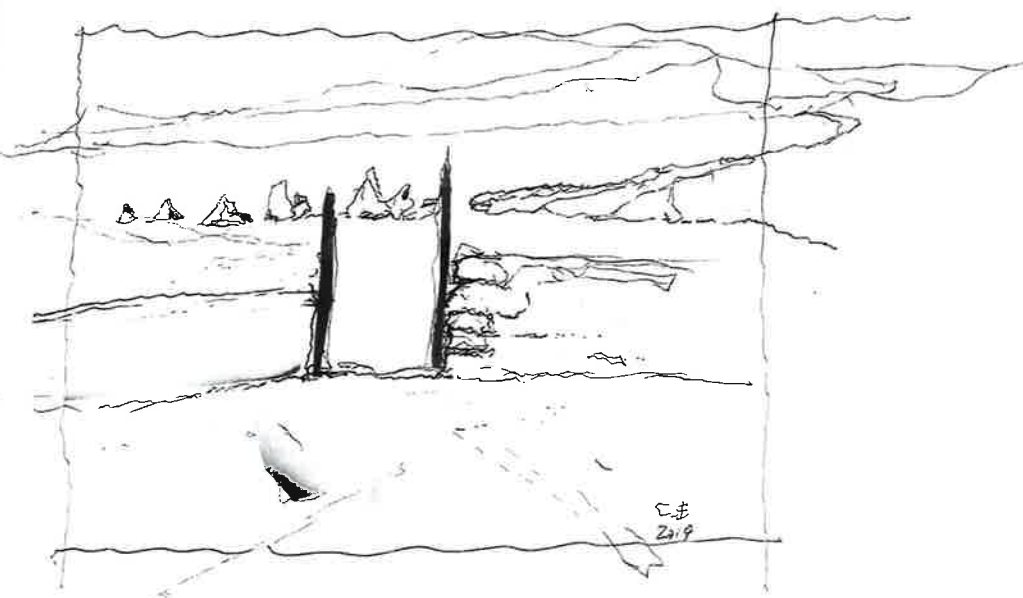
τών των υποτιθέμενων «φτωχών» και γενικά απαξιωμένων πραγμάτων, να ανακαλύπτουν μάλιστα αυτές τις αξίες στην απλή, πεζή καθημερινότητα.

Τα δείγματα και τα παραδείγματα βρίσκονται διασκορπισμένα οπουδήποτε υφίσταται ή υπήρξε ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα. Είναι δε ιδιαίτερα εμφανή σε μέρη και περιοχές της υπαίθρου, λόγω κυρίως του ανοικτού ανεμπόδιστου ορίζοντα, της πλατιάς παρουσίας των συστατικών του τοπίου και των ιδιαιτεροτήτων των καιρικών συνθηκών.

Ένα τοπίο το οποίο περιλαμβάνει τσιμεντόλιθους τοποθετημένους στον ανοικτό χώρο ενός χωραφιού. Η τοποθέτηση έχει γίνει με το απλό στοίβαγμα και όχι το προσεκτικό κτίσιμό τους, σε πέντε επάλληλες αλλά ανολοκλήρωτες σειρές, με τρόπο που να προκύπτει μια συμπαγής αλλά ατελής ορθογωνική μάζα και να προβάλλει μια γενικά άτακτη θραυσματική κατάσταση. Στις γκρίζες επιφάνειες των τσιμεντόλιθων υπάρχουν υπόλοιπα από κονίαμα ή λάσπη,

μεταλλικό πλέγμα, το οποίο με τον χρόνο έχει απωλέσει την σταθερότητά του. Την βάση της εικόνας συμπληρώνει σε πρώτο πλάνο η λοξή επιφάνεια ενός χαμηλού λευκού πεζουλιού, σε ιδιαίτερα καλή κατάσταση, σε αντίθεση με όλα τα άλλα υλικά. Η σύνθεση ολοκληρώνεται με μια γραμμή από αλμυρίκια στο βάθος, την ανοικτόχρωμη χώρα του στεγνού χώματος και τη λεπτή οριζόντια λαμπερή λωρίδα χρώματος ultramarine της θάλασσας.

που σημαίνει ότι προέρχονται από κατεδάφιση. Έχουν δε αποθηκευτεί εκεί είτε για πιθανή επαναχρησιμοποίησή τους σε κάποια μελλοντική κατασκευή είτε απλά για να μην πεταχτούν. Η συνολική επιφάνεια του τοιχώματος είναι διάστικτη με μαύρες, διαμπερείς οπές οι οποίες, ενώ είναι συστατικό της κατασκευής του σώματος ενός τσιμεντόλιθου, σε συνάρτηση με το κονίαμα και τις μικροφθορές, της δίνουν μια αδρή υφή με αποτέλεσμα η κατασκευή στο σύνολό της να παραπέμπει σε σύγχρονο ερείπιο. Πάνω σε αυτήν πρόχειρα ακουμπισμένη είναι μια άλλη κατασκευή, άγνωστης και απροσδιόριστης χρήσης, γραμμική, σκουριασμένη, φτιαγμένη από μεταλλικούς σωλήνες και δύο βαριές βάσεις. Δίπλα, τυχαία γερμένο σε ένα πεζούλι υπάρχει εγκαταλειμμένο το φύλλο μιας πόρτας. Τα ετερόκλητα αυτά αντικείμενα περικλείονται και καδράρονται από την περίφραξη του χωραφιού, που και αυτή είναι από παλιό και πρόχειρο

Ένα διαφορετικό τοπίο σε περιοχή χαρακτηρισμένη ως αρχαιολογικό χώρο. Τα αρχαία λείψανα, ερείπια και ευρήματα βρίσκονται στον βυθό της θάλασσας και είναι τεκμήρια αρχαίας πόλης που βυθίστηκε έπειτα από σεισμό. Στην μεγάλη, ολόλευκη, εκτυφλωτική, καλυμμένη από κιμωλία επιφάνεια που βρίσκεται έξω από το νερό, διασώζονται ίχνη με την μορφή ελαφρών σκαμμάτων, χαρακιών και ανεπαίσθητων εναλλαγών στα επίπεδα. Η κιμωλία είναι το πέτρωμα που επικρατεί στην περιοχή, και ήταν διαχρονικά εμπορεύσιμη.

Η θάλασσα και το βαθύ μπλε περιβάλλει το τοπίο το οποίο μοιάζει με απλωμένο ολόλευκο απαστράπττον σεντόνι. Η ανθρώπινη παρουσία από το παρελθόν, υποδηλώνεται από ίχνη στην επιφάνεια και κάποιες πέτρες κτισμένες περιμετρικά, καθώς επίσης και από την ύπαρξη ενός μικρού ανοίγματος προς τη θάλασσα σε μια συγκεκριμένη θέση,

πιθανόν για την προσέγγιση βαγονιών μεταφοράς εξωρυγμένης κιμωλίας για φόρτωση σε πλοία ή βάρκες. Το άνοιγμα τονίζεται επιπλέον από δύο, ανόμοιου ύψους, κατακόρυφες μεταλλικές ράβδους, σκουριασμένες και φθαρμένες οι οποίες το πλαισιώνουν και εν μέρει συγκρατούν τα πλευρικά τοιχώματα, ενώ ενδέχεται να χρησιμεύουν και για το δέσιμο σκοινιών για την συγκράτηση των πλωτών μέσων. Ενώ όμως αυτές οι ράβδοι καταλαμβάνουν το πρώτο πλάνο της εικόνας, ταυτόχρονα καδράρουν με καταπληκτικό τρόπο το τι υπάρχει πέρα από την δική τους παρουσία και τα δικά τους όρια. Αυτό λοιπόν που υπάρχει σε δεύτερο πλάνο είναι μια υπέροχη συστοιχία από λευκά βράχια τα οποία ξεπροβάλλουν από την επιφάνεια του νερού. Τα βράχια έχουν διαφορετικά σχήματα, μεγέθη και μορφές και γωνιώδη υφή στις επιφάνειές τους. Εμφανίζονται με μια μουσική ρυθμικότητα, η οποία σταδιακά απομειώνεται προς την ανοικτή θάλασσα και αντίστροφα καταλήγει σε συμπαγή μορφή προς την επίσης λευκή ξηρά. Η εικόνα συμπληρώνεται με τις απαλές καμπύλες του υπόλοιπου γυμνού, γαιώδους τοπίου στο βάθος.

Και τα δύο τοπία είναι από την Κίμωλο... Καλοκαίρι 2019. ■

Η θάλασσα και το βαθύ μπλε περιβάλλει το τοπίο το οποίο μοιάζει με απλωμένο ολόλευκο απαστράπττον σεντόνι. Η ανθρώπινη παρουσία από το παρελθόν, υποδηλώνεται από ίχνη στην επιφάνεια, και κάποιες πέτρες κτισμένες περιμετρικά, καθώς επίσης και από την ύπαρξη ενός μικρού ανοίγματος προς τη θάλασσα σε μια συγκεκριμένη θέση, πιθανόν για την προσέγγιση βαγονιών μεταφοράς εξωρυγμένης κιμωλίας για φόρτωση σε πλοία ή βάρκες.